

Kulttuurikasvatus- suunnitelma

2026–2029

Rautalammin kunta

Sisällysluettelo

1. Mikä on kulttuurikasvatussuunnitelma?.....	4
1.1. Lapsen oikeudet tiivistetysti	4
1.2. Toimijat	4
1.3. Sisältö.....	4
1.4. Kohderyhmä	5
1.5. Toimintatapa	5
1.6. Vastuhenkilöt.....	5
1.7. Tavoitteet	5
1.8. Käytännön koordinointi	6
2. Hyvinvointisuunnitelma ja muut oppaat	6
3. Vapaa-aika.....	6
3.1. peli-illat	6
3.2. elokuvatoiminta.....	6
4. Rautalammin kirjasto.....	7
4.1. Lapset.....	7
4.2. Eskarit	7
4.3. Kouluikäiset	8
4.4. Lukioikäiset	9
5. Nuorisotoimi	9
5.1. nuorisotila ja harrastustoiminta.....	9
6. Kulttuuritoimi.....	10
6.1. Konsertit ja esitykset	10
6.2. Joka vuosi toistuvat tapahtumat	10
6.3. näyttelytoiminta	10
7. Rautalammin museo	11
7.1. Kulttuurikasvatussuunnitelma.....	11
7.2. Erityisesti opettajille	12
Museopedagoginen vuosikello - päivittyvä	12
8. Rautalammin seurakunta	16
8.1. Toimintasuunnitelmat seurakunnan sekä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa (B-osa).....	16
8.2. Yhteyshenkilöt	17
Seurakunta.....	17
Yhteyshenkilöt.....	17

8.3. Seurakunta varhaiskasvatuksen kumppanina	17
Yleissivistävä opetus	17
Perinteiset juhlat.....	17
Uskonnolliset tilaisuudet	18
Kasvun ja hyvinvoinnin tuki	18
8.4. Koulutoimi ja seurakunta	18
Sopimuksen päivittäminen ja käyttö.....	19
8.5. Yleissivistävä opetus / Opetussuunnitelman mukainen opetus	19
Kirkkoon tutustuminen, luokka 2 ja 8	19
Kappeliin, hautausmaahan ja kellotapuliin tutustuminen, luokka 4	19
Hautausmaataalkoot, luokka 4.....	19
Lähetystyöntekijän vierailut / virtuaalitapaamiset	20
Oppituntivierailut.....	20
Vanhustenviikko	20
Yhteisvastuukeräys	20
Talvisodan päättymisen muistopäivä 13.3. luokka 3.....	20
Puuntaimien istuttaminen, luokka 9.....	21
Perinteiset juhlat.....	21
8.6. Uskonnolliset tilaisuudet.....	21
8.7. Kasvun ja hyvinvoinnin tuki.....	22
8.8. Virsikasvatussuunnitelma kouluille	23
9. Yhdistykset.....	24
9.1. Sisä-Savon Sävelet ry	24
9.2. Rautalammin kulttuuriseura.....	24
9.3. Rautalammin Martat ry	24
9.4. Rautalammin Karjala-seura	25
9.5. Rautalammin Historiallinen yhdistys	25
9.6. Rautalammin Rock-muusikot	25
9. 7. Sisä-Savon Perinneyhdistys	25
9.8. SPR Rautalampi.....	26
9.9. Eläkeliiton Rautalammin yhdistys ry.....	26
9.10. Rautalammin musiikinystävät ry	26
9.11. Rautalampilaiset ja naapurikuntien taiteilijat	26
10. Sisä-Savon kansalaisopisto	26
11. Kuopion Konservatorio.....	27
12. Elokuva	27

1. Mikä on kulttuurikasvatussuunnitelma?

Kulttuurikasvatussuunnitelma on työkalu kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatuksen toteuttamiseen kunnassa osana opetusta.

Kulttuurikasvatussuunnitelma takaa kaikille lapsille ja nuorille tasa-arvoisen mahdollisuuden kokea taidetta ja osallistua monipuolisesti paikalliseen kulttuuriin. Suunnitelman hyödyt ulottuvat lasten ja nuorten lisäksi kouluun ja kuntaan.

Kulttuurikasvatussuunnitelma laaditaan ja sitä toteutetaan koulujen sekä kulttuuri- ja taidealan toimijoiden yhteistyönä.

1.1. Lapsen oikeudet tiivistetysti

Kaikki lapset ovat yhdenvertaisia Lapsen tai hänen vanhempansa ikä, ihonväri, kieli, omaisuus, uskonto, vamma tai sairaus ei vaikuta lapsen oikeuksiin.

Ketään ei saa syrjiä tai kiusata.

Lapsella on oikeus hyvään elämään Lapsi saa olla oma itsensä.

Aikuisten pitää tukea lasten mahdollisuuksia kasvaa ja kehittyä rauhassa ja omaan tahtiinsa.

Aikuisten pitää selvittää, mitä lapset asioista ajattelevat Aikuisten pitää kysyä ja kuunnella lapsen mielipiteitä ja ottaa ne tosissaan.

Lapsille täytyy antaa mahdollisuus vaikuttaa omaan arkeensa. Lapsen etu pitää asettaa ensisijaiseksi, kun tehdään lapsia koskevia päätöksiä.

Vanhempien ja viranomaisten täytyy aina miettiä, miten heidän päätöksensä vaikuttavat lapsiin.

Aikuisten pitää hakea ratkaisuja, jotka ovat lasten parhaaksi. Lapsille pitää perustella päätökset ymmärrettävästi.

1.2. Toimijat

Kulttuuri- ja kotiseutukasvatuksen toteuttamiseksi tehdään yhteistyötä Rautalammin kulttuuritoimen, vapaa- ja liikuntatoimen, kirjaston kulttuuri- ja kirjastotoimen, paikallisten ja alueellisten taiteilijoiden, Rautalammin museon sekä kulttuuri- ja kotiseutuyhdistysten kanssa (mm. Rautalammin Historiallisen yhdistyksen, Rautalammin Kulttuuriseuran, Sisä-Savon Perinneyhdistyksen, Juha Rossin säätiön, Rautalammin museon ystävät ry:n kanssa). Lisäksi yhteistyökumppaneina on muita paikallisia ja alueellisia toimia, kuten esimerkiksi Rautalammin Karjala-seura ry, Rautalammin Martat ry., Puutarhakerho ja Sisä-Savon Kansalaisopisto.

1.3. Sisältö

Kulttuurikasvatussuunnitelma antaa raamin systemaattiselle koulun ja kulttuuritoimijoiden yhteistyölle sekä lapsen kulttuuri-identiteetin huomioimiselle. Lähtökohtana on paikkakunnan ja alueen oma kulttuuriperintö ja -tarjonta. Tavoitteena on antaa tilaa lasten ja nuorten

omaehtoiselle toiminnalle. Kulttuuriopetussuunnitelman tavoitteena on, että jokainen oppilas saa kokemuksia ja elämyksiä eri taiteenlajeista kouluaihanaan.

Kulttuurikasvatussuunnitelmaan on kirjattu erilaisia toimintamahdollisuuksia eri luokka-asteille sekä kaikille toteuttavaksi. Kulttuurikasvatussuunnitelmasta valitaan vuosittain toimenpiteet vuosisuunnitelmissa hyväksyttäväksi ja toteutettaviksi. Oppilaille tulee tarjota yksi monialainen oppimiskokonaisuus/vuosi. Kulttuurikasvatussuunnitelma täsmentyy keväällä seuraavaksi lukuvuodeksi koulun ja kulttuuritoimen yhteistyönä tekemässä vuosisuunnitelmassa.

1.4. Kohderyhmä

Rautalammin kulttuurikasvatussuunnitelma koskee kaikkia ikäryhmiä. Kulttuuri voi antaa merkityksellisen arjen kasvupohjaa läpi elämänkaaren. Kulttuuri tuottaa hyvinvointia kaikenikäisille. Suhde kulttuuriin voi elää ja muuttua läpi elämän.

1.5. Toimintatapa

Kulttuurikasvatussuunnitelmaan on kirjattu erilaisia toimintamahdollisuuksia eri luokka-asteille sekä kaikille toteuttaviksi.

1.6. Vastuuhenkilöt

Kulttuuritoimi Tiina Laitinen

Varhaiskasvatus Sinikka Tiitinen

Matti Lohen koulu Juho Pahajoki

Lukio Mari Pirkkala

Hyte-yhteistyö Matti Vääntinen

Kirjasto Seija Österberg

Vapaa-aika Inna Kääriäinen

Kulttuurikasvatussuunnitelmaa käsitellään kulttuurikahvilassa ja yhdistysten illassa

1.7. Tavoitteet

Kulttuurikasvatussuunnitelmassa huomioidaan lapsen oikeuksien toteutuminen:

- Oikeus elämään ja kehittymiseen
- Yhdenvertaisuus
- Osallisuus, oikeus tulla kuulluksi
- Lapsen edun ensisijaisuus

Kulttuuri antaa merkityksellisen arjen kasvupohjaa läpi elämänkaaren.

- Kulttuuri tuottaa hyvinvointia kaikenikäisille.
- Suhde kulttuuriin elää ja muuttuu läpi elämän.

Kulttuurikasvatussuunnitelmassa huomioidaan erityisesti kulttuurin

saavutettavuus ja heikossa asemassa olevien mahdollisuudet päästä osallisiksi kulttuurista.

1.8. Käytännön koordinointi

Kulttuurikasvatussuunnitelmasta valitaan vuosittain toimenpiteet vuosisuunnitelmissa hyväksyttäväksi ja toteutettaviksi. Oppilaille tulee tarjota yksi monialainen oppimiskokonaisuus vuodessa. Kulttuurikasvatussuunnitelma päivitetään vuosittain?

2. Hyvinvointisuunnitelma ja muut oppaat

[Microsoft PowerPoint - HVK 2021-2025](#)

Opas eläköitymiseen: [Microsoft PowerPoint - opas eläköitymiseen 2025](#)

Hankkeet: Ikääntyneiden kulttuuripalvelut tuo myös vuonna 2026 kaksi tapahtumaa Rautalammille Rautalammin kunnan tapahtumakalenteri

3. Vapaa-aika

3.1. peli-illat

Kirjasto ja nuorisotoimi järjestävät vuosittain yhteistyössä peli-illoja yläaste- ja lukioikäisille nuorille, missä on mahdollisuus kokeilla Savon AKE-kirjastolta lainattuja Oculus Quest 2-virtuaalilaseja. Peli-illoissa on mahdollisuus myös pelata konsoli -ja lautapelejä. Kirjasto lainaa vuosittain myös Savon AKE-kirjastosta Playstation 5-pelikonsolin ja järjestää eri ikäisille nuorille pelitapahtumia, missä on mahdollista kokeilla pelaamista PS5-konsolilla. Pelitapahtumat -ja illat ovat osa yleisissä kirjastoissa tehtävää pelikasvatusta, ja sitä toteutetaan suunnitelmallisesti vuosittain yhteistyössä nuorisotoimen kanssa.

3.2. elokuvatoiminta

Kirjastolla järjestetään vuosittain elokuvailtoja eri ikäryhmille. Syyslomaviikolla tarjotaan elokuvia lapsiperheille, ala- ja yläasteikäisille nuorille sekä mahdollisuuksien mukaan myös kaiken ikäisille suunnattu elokuva. Joulukuussa järjestetään myös erillinen koko perheen elokuvanäytös. Kirjastolle on suunnitteilla yhteistyössä kulttuurikoordinaattorin kanssa myös aikuisväestölle suunnattu elokuvakerho. Lisäksi kirjasto viestii säännöllisesti cineast.fi-elokuvapalvelusta minkä kautta Rutakko-verkkokirjaston asiakkaat voivat katsoa elokuvia ilmaiseksi.

4. Rautalammin kirjasto

4.1. Lapset

Kirjasto tarjoaa sovittaessa tilat esimerkiksi varhaiskasvatuksen yksiköiden näyttelyille. Muita yhteisestä sopimuksesta järjestettäviä yhteistyömuotoja voivat olla satu- ja lukutuokiot, kirjavinkkilistat henkilökunnan tai vanhempien käyttöön, sekä erilaiset lukukampanjat, hankkeet ja tapahtumat.

Eteiskirjasto

Kirjasto kokoaa varhaiskasvatusyksiköiden tiloihin sijoitettavan kirjakokoelman, josta lasten vanhemmat voivat lainata kirjoja kotiin vietäväksi. Kirjoista ja käytännöistä sovitaan yhdessä kirjaston ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa.

Kirjasto kokoaa perhekerhon tiloihin sijoitettavan kirjakokoelman, josta lasten vanhemmat voivat lainata kirjoja kotiin vietäväksi. Kirjoista ja käytännöistä sovitaan yhdessä kirjaston ja seurakunnan työntekijän kanssa.

Yhteisökortti

Kirjastosta voi saada yhteisökortin. Yhteisökortilla voidaan lainata kirjastosta aineistoja koko ryhmän tarpeisiin. Yhteisökortille nimetään vastuuhenkilö, joka on vastuussa kaikesta kortilla lainatusta aineistosta. Yhteyshenkilöt tarkistetaan joka syksy.

Aineistopaketit

Kirjasto voi koota lainattavia aineistopaketteja varhaiskasvatus- tai esiopetusryhmän toivomista aiheista ja teemoista.

Talvirieha

Lapsiperheille tarkoitettu talvirieha järjestetään vuosittain helmikuun alussa. Tapahtuma järjestetään yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa. Talvirieha tarjoaa runsaasti erilaisia aktiviteetteja, sekä aikuisille että lapsille. Aktiviteetit ovat kirjaston tiloissa ja ulkona.

Rotinakassit

Vuosittain kunnassa syntyviä vauvoja muistetaan ”rotinakasseilla”, jotka seurakunta kokoaa ja joihin kirjasto lahjoittaa vauvoille ensikirjan.

4.2. Eskarit

Eskarilaiset kutsutaan tutustumaan kirjaston palveluihin sekä kirjastossa toimimiseen. Lasten kanssa katsotaan video Minttu kirjastossa ja keskustellaan kirjastoasioista tarinan pohjalta. Opitaan etsimään ja lainaamaan kirjoja ja harjoitellaan kirjaston sääntöjä. Lapset tutustuvat lasten osaston eri alueisiin. Tavoitteena on innostaa lapsia kirjojen pariin ja tukea lukutaidon

kehittymistä.

Lukukoira 1.–3. luokka + esiopetus

Lukukoiralle voi lukea ääneen ilman paineita tai pelkoa arvostelusta. Lukukoira on luotettava kuuntelija. Lukukoiralle voi lukea monenlaisissa tilanteissa, lukemaan opetellessa, jos on lukuvaikeuksia tai kun opettelee uutta kieltä.

Lukukoira 1.–3. luokka + esiopetus

Lukukoiralle voi lukea ääneen ilman paineita tai pelkoa arvostelusta. Lukukoira on luotettava kuuntelija. Lukukoiralle voi lukea monenlaisissa tilanteissa, lukemaan opetellessa, jos on lukuvaikeuksia tai kun opettelee uutta kieltä.

4.3. Kouluikäiset

Lukutaitotyö

Tavoitteena on luoda ja vahvistaa paikallisia lukutaitotyön rakenteita ja löytää työkaluja heikosti lukevien lasten, nuorten ja aikuisten lukutaidon vahvistamiseen. Osallistaa ja yhdistää eri toimialat ja asiantuntijat kunnassa sekä ohjata lukutaitotyön koordinoitua suunnittelua ja seurantaa.

Kesälukuhaaste

Kesälukuhaasteessa luetaan koko perheen voimin.

Sarjoja on kolme: 1) perhe lukee yhdessä (4 kirjaa), 2) lapset ja nuoret 7–17-vuotiaat (5 kirjaa) ja 3) aikuiset (6 kirjaa). Passin palauttaneiden ja yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan lahjakortteja paikallisiin ruokapaikkoihin.

Lukudiplomit

Jokaiselle luokka-asteelle on oma lukulista. Lukulistalta voi valita sopivaa luettavaa sarjakuvista ja kuvakirjoista helppolukuisiin kertomuskirjoihin.

Lukukauden ajan kerätään luetuista kirjoista merkintöjä Lukupassiin ja lukukauden lopussa täydellä passilla saa Lukudiplomin.

Kirjailijavierailut ja kirjavinkkaukset

Kirjasto hoitaa kirjailijavierailun ja kirjavinkkauksen käytännön järjestelyt. Koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa sovitaan ajankohta ja luokka-asteet, jotka osallistuvat kirjailijavierailuun. Kirjavinkkaus on lukemaan houkuttamista kertomalla kirjoista niin mielenkiintoisesti, että se herättää lukuhalun. Luku Harrastuksen edistäminen edistää myös lukunopeutta, laajentaa käsitevarastoa ja rikastaa luovaa mielikuvitusta.

Muut kirjastokäynnit

Luokat ovat tervetulleita kirjastoon muutenkin kuin vain kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetustunneille (esim. itsenäinen työskentely, tiedonhaut eri aineisiin jne.). Kirjasto kannustaa

opettajia käyttämään hyväkseen kirjaston tarjoamia aineistoja ja palveluja muillakin kuin vain äidinkielen tunneilla. Kirjastovierailua sovittaessa on hyvä sopia mm. ryhmän koosta sekä siitä mitä kirjastovierailulta toivotaan.

Lisäksi koululuokat käyvät säännöllisesti kirjastossa lainaamassa luettavaa kouluun. Aineisto lainataan yhteisökortilla, jonka käytöstä vastaa kortin allekirjoittanut vastuuhenkilö, esimerkiksi opettaja. Yhteisökorttilainoissa noudatetaan yleisiä lainausperiaatteita ja laina-aikoja, mutta myöhästymismaksuja ei peritä. Palauttamatta jäänyt tai turmeltunut aineisto laskutetaan kuitenkin yhteisöltä.

Kirjastonkäytönopetus

Ohjatun kirjastovierailun tavoitteena on innostaa lukemaan ja tukea lukutaitoa. Se tarjoaa oppilaille myös tietoa kirjaston tarjoamista palveluista sekä taitoja niiden käyttämiseen. Kirjastokäynnin sisällöt muuttuvat vuosiluokittain:

1. luokka: kaikille kirjastokortit ja asiointi tutuksi. Yhteistyössä opettajan kanssa huoltajille lähetetään kirjastokorttihakemukset ja viesti, jossa kannustetaan hankkimaan oppilaalle oma kirjastokortti. Asiointi tulee tutuksi luokan säännöllisillä kirjastokäynneillä.

3. luokka: Millaista aineistoa kirjastosta löytyy ja missä ne sijaitsevat?

7. luokka: Rutakko-verkko- ja mobiilikirjastoon tutustuminen ja tiedonhaun opetus. Kirjaston luokitusjärjestelmän esittely ja tietokirjojen sijainti kirjastossa.

4.4. Lukioikäiset

Lukion oppikirjat ovat lainattavissa kirjastolla. Uusille oppilaille annetaan kirjastokortit ja lisäksi heitä ohjeistetaan ja neuvotaan kirjaston käytösääntöihin ja lainauskäytäntöihin lukuvuoden alussa. Tarvittaessa oppilaille annetaan neuvontaa kirjaston palveluiden käyttämisestä. Syyslukukaudella kirjastolla järjestetään 1.vuosikurssin opiskelijoille ohjattu tiedonhaun opastus, jonka tarkoituksena on perehdyttää opiskelijoita erilaisiin tiedonhaun menetelmiin sekä tietolähteiden kriittiseen arviointiin. Lisäksi syyslukukauden lopussa 1.vuosikurssin opiskelijoille järjestetään pop-up-kirjasto lukiolla äidinkielen oppitunnin yhteydessä. Tällöin oppilailla on mahdollisuus lainata tietokirja äidinkielen kurssilla luettavaksi. Pop-up-kirjaston yhteydessä kirjaston työntekijä esittelee oppilaille myös tietokirjallisuutta ja antaa vinkkejä sopivan tietokirjan valintaan.

5. Nuorisotoimi

5.1. nuorisotila ja harrastustoiminta

Kulttuurityö on esillä nuorisotiloilla ja harrastustoiminnassa. Kerhoissa, leireillä ja vapaa-ajan

toiminnoissa tutustutaan erilaisiin kulttuureihin mm. ruuanvalmistuksen, taiteen, pelien ja musiikin kautta.

Tarkoituksena on antaa lapsille ja nuorille välineitä itseilmaisuun ja oman äänen löytämiseen (esim. nuokun seinien taideprojektit, erilaiset pelitapahtumat, musiikki) sekä auttaa rakentamaan yhteisöllisyyttä, suvaitsevaisuutta ja kulttuurista tietoisuutta (mm. erikulttuurien ruokien valmistus yhdessä, tutustuminen muihin kulttuureihin kansainvälisten opiskelijoiden avulla).

Tavoitteena on kehittää luovaa ajattelua, lisätä nuorten osallisuutta ja yhteiskunnallista tietoisuutta.

6. Kulttuuritoimi

6.1. Konsertit ja esitykset

Kulttuuritoimi järjestää tapahtumia niin kunnan, yhdistysten kuin muidenkin toimijoiden kanssa yhdessä ja erikseen eri ikäryhmille. Tavoitteena vähintään yksi tapahtuma / kuukausi. Tapahtumat löytyvät mm. Rautalammin kunnan nettisivujen tapahtumakalenterista.

<https://www.rautalampi.fi/tapahtumakalenteri/>

Lisäksi kulttuuritoimi tuottaa yhdessä konserttikeskuksen ja vakan, ala- ja yläkoulun kanssa joka vuosi vaihtuvan musiikkiesityksen Matti Lohen koululla.

6.2. Joka vuosi toistuvat tapahtumat

- Rautalammin kulttuuriseuran kalikkakasa-kilpailu, 24.2.2026
- Koko kylän talkoopäivä, toukokuu
- Runon ja laulun Rautalampi, juhannuksen jälkeinen viikko
- Rautalammin pestuumarkkinat, syyskuun toinen viikonloppu
- Vanhusten viikko
- Joulukauden avajaiset, marraskuun viimeinen lauantai
- Koko kylän joulukalenteri
- Kehitysvammaisten ihmisten teemaviikko
- Itsenäisyyspäivä, 6.12.
- Uudenvuoden aaton tapahtuma 31.12.

6.3. näyttelytoiminta ja kulttuurireitti

Kulttuuritoimi järjestää yhdessä kirjaston kanssa ilmaisia vapaapääsyisiä näyttelyitä kirjaston näyttelytilaan. Näyttelytila on tarkoitettu pääasiassa harrastetaiteilijoille, rautalampilaisille ja naapurikuntalaisille.

Kesäisin on mahdollista kiertää esim. polkupyörällä Rautalammin kulttuurireitti. Sen varrella on mm. piiskauspetäjä, kartanoita, nähtävyyksiä ja merkittäviä taloja.

7. Rautalammin museo

7.1. Kulttuurikasvatussuunnitelma

Rautalammin museo / Peuran museosäätiö sr
Kuopiontie 26
77700 Rautalampi
rautalamminmuseum.fi
asiakaspalvelu@rautalamminmuseum.fi
044 7530140

Rautalammin museo on vuonna 1938 perustettu ammatillisesti hoidettu kulttuurihistoriallinen paikallismuseo, joka sijaitsee Rautalammin kirkonkylän pääraitin varrella. Museon kokoelmiin kuuluu yli 70 000 tallennetta; esineitä, valokuvia, taidetta sekä kotiseutuarkisto. Rautalammin museota ylläpitää yleishyödyllinen Peuran museosäätiö.

Rautalammin museo osallistuu kulttuuriperintökasvatuksen ja taidekasvatuksen toteuttamiseen. Rautalammin kulttuurikasvatussuunnitelman yhteyshenkilö museolla on museolehtori, kulttuurikasvatussuunnitelmaa suunnittelee ja toteuttaa myös museonjohtaja.

Rautalammin museolla on perusnäyttely ja ulkomuseoalue, joissa esitellään Rautalammin alueen historiaa ja kulttuuria laajasti. Lisäksi museolla on joka vuosi vaihtuvia näyttelyitä sekä taidetta.

Rautalammin museo tarjoaa ilmaisen sisäänpääsyn rautalampilaisille varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion oppilasryhmille. Ulkomuseoalue on kaikille ilmainen, lisäksi museolla on ilmaisen sisäänpääsyn päiviä n. 2 krt/vuosi. Rautalammin museo on Kaikukortti-kohde. Museo järjestää yhteistyössä myös erilaisia kohtaamisen tilaisuuksia, esimerkkinä SPR:n kanssa järjestettävät joulukahvit, jonka yhteydessä toteutetaan gramofonityöpaja. Museo järjestää myös palvelu- ja hoivakotikäyntejä Rautalammin alueella sekä osallistuu sopimuksen mukaan vanhustenviikon ohjelman järjestämiseen. Rautalammin museo toimii koulun yhteistyökumppanina uskonnottomien tilaisuuksien osalta.

Näyttelyiden teemojen ympärille rakennetaan opastuksia ja työpajoja eri oppiaineet ja juhlaperinne huomioiden. Museokäyntejä voidaan suunnitella yhdessä vierailuryhmien vastuullisten aikuisten ja museolehtorin / museonjohtajan kanssa. Museolta voi myös tilata eri teemojen ympärille sopivia kuvaesityksiä sekä museohenkilökunnan vierailuja Rautalammin alueella.

Museolla tai muutoin museotyöntekijöiden toimesta käsiteltäviin oppiaineisiin soveltuu erityisesti:

- historia
- uskonto, ET
- kuvaamataide
- äidinkieli (kansanrunoilijat, Yrjö Kaijärvi)
- käsityö (rautalampilainen käsityöperinne)

- ympäristötieto, maantieto, biologia (ryytimaavierailut; Rautalampi “kartalla”; teemana myös esim. Etelä-Konneveden kansallispuisto)
  - kotitalous (ruokaperinne, ryytimaa)
  - musiikki (gramofoni, jousisoittimet, kantele)
- Laajempia museokorttelivierailuun sopivia teemoja ovat esimerkiksi:
- museon toimintaperiaatteet sekä museoetiketti
  - juhlaperinteet (esim. 1.lk “linnanjuhlat” itsenäisyyspäivän alla)
  - kestävä kehitys / kierrätys ja lähiruoka (ryytimaa - yhteistyössä Martat, puutarhakerho, koulun ruokala sekä ravintola Ehtoo)
  - ruokaperinne ja käsityöperinne (yhteistyössä esim. Martat)
  - pestuuperinne ja pestuumarkkinat
  - naisten asema (taiteilija Viivi Vallgren, kirkkoherra Koiviston tyttöjen tarina, museon perustaja Aina Peura)

7.2. Erityisesti opettajille

Tutustuminen Rautalampiin, sen historiaan ja Rautalammin museoon: kierros sovitaan opastuksena tai itsenäisenä tutustumisena. Kyläajelua voi tiedustella esimerkiksi yhteistyössä Rautalammin historiallisen yhdistyksen kanssa. Sopii myös veso-ohjelmaksi.

Rautalammin museolta saa tukea koululle rakennettaviin näyttelyihin sekä tiedollisesti että museon kuvakokoelman käytön osalta. Myös diaesityksiä voi toivoa eri teemojen ympärille. Museon materiaaleista löytyy myös eri oppiaineisiin sekä kulttuuriperintökasvatukseen sopivia valmiita materiaaleja:

- Nettimuseo-sivut: <https://rautalamminmuseo.fi/nettimuseo/>
- Kirkonkylän tarinat
- Etelä-Konneveden tarinakartta
- Taiteilijat ja taidekokoelma
- Kulttuuripolku: <https://www.rautalampi.fi/kulttuuripolku/>
- Diaesitykset itsenäisyyspäiväviikolle: https://drive.google.com/drive/folders/1XqTzSpHCt03hbp2bsL_f4rDRRILzmxrh?usp=sharing
- Kuvamuistoja Rautalammita - itsenäisyyspäivä
- Sota-aika ja sotaorvon tarina (Tiihonen) sekä
- Tiihkanen (sankarivainaja) sota-ajan kirjeenvaihto litteroituna sekä [6.lk](#) suunnitelma.

Museopedagoginen vuosikello - päivittyvä

Rautalammin museo / Peuran museosäätiö sr
Kuopiontie 26
77700 Rautalampi

asiakaspalvelu@rautalamminmuseo.fi

044 7530140, yhteyshenkilö museolehtori Liisa Paakkunainen.

LUOKKA-ASTE / OPPIAINE / KOHDE	TEEMA / AJANKOHTA	LISÄHUOMIOT
RYYTIMAA	Ruuan kiertokulku, kestävä kehitys, lähiruoka, ruokaperinne.	Yhteistyössä: Martat, koulun ruokala, kotitalous, Puutarhakerho, ravintola Ehtoo. Viikon kasvikset: istutus / tutustuminen. Kompostointi.
USKONTO / ET	Uskomusten ja uskontojen kehittyminen ja tulo Rautalammille.	Perusnäyttely, savutupa/aitat.
ET / uskonnottomat tilaisuudet	Uskonottomien tilaisuuksien yhteistyö (esim. joulun- ja kevätkirjon aikaan).	Museo järjestää opastuksen ja / tai toimintaa. Gramofoni, suomalainen musiikki.
NÄYTTELYT JA TAPAHTUMAT, MUISTOMERKIT	Museon apu tiedollisessa kokoamisessa + valokuvakokoelma. Valmiit diaesitykset sekä tilauksesta.	Erityisesti Rautalamppi-aiheiset.
Varhaiskasvatus	Museovierailu sopivissa (lasten)näyttelyissä + tutustuminen "vanhan ajan" elämään ja joulunäyttelyyn.	Museoetiketti Savutupa + aitat, tuulimylly, kirkkovene
Eskarit	Ulkomuseoalue, ryytimaa. Museosuunnistus (kuvasuunnistus).	Elämää "ennen vanhaan". Kierrätys, tuotteiden kasvatus. Yhteistyössä: Martat, koulun ruokala, puutarhakerho. Sään mukaan ulkona / sisällä museossa.

1.lk	<p>“Linnanjuhlat” eli itsenäisyysjuhlat itsenäisyyspäiväviikolla / edellisellä viikolla.</p> <p>Vaihtuvat näyttelyt, erityisesti taidenäyttely ja lastenäyttelyt.</p>	<p>Juhlakulttuuri, tapakasvatus.</p> <p>Musiikki: gramofoni + jousisoitinperheestä sello esimerkkinä.</p>
2.lk	<p>“Elämää ennen vanhaan” ja “Vanhan ajan joulun”.</p> <p>Vaihtuvat näyttelyt, erityisesti taidenäyttely ja lastenäyttelyt.</p>	<p>Savutupa + aitat (+ esineistöä / perusnäyttely.)</p> <p>Taidesali</p>
3.lk	<p>Mikä museo - (Rautalammin) museotoiminnan perusteita, Aina Peuran tarina.</p> <p>Vaihtuvat näyttelyt, erityisesti taidenäyttely ja lastenäyttelyt.</p> <p>“Vanhan ajan joulun” joulun alla (jos poikkeava aiemmasta) / jouluaskartelutyöpaja.</p>	<p>Muu oppiminen: Museotiketti.</p> <p>Taidesali</p> <p>Savutupa, aitat + työpajahuone.</p>
4.lk	<p>Yhteiskuntarakenteen ja Rautalammin kuntakeskuksen kehittyminen / kunnan perustaminen.</p> <p>Vierailu vaihtuvissa näyttelyissä.</p>	<p>Yhteiskuntaoppi alkanut uutena oppiaineena.</p> <p>Erit. taidenäyttely.</p>
5.lk	<p>Esihistoriallisen ja historiallisen ajan elämää ja muutoksia (Rautalammilla).</p> <p>Vierailu vaihtuvissa näyttelyissä.</p>	<p>Historian opiskelu on alkanut.</p> <p>Erit. taidenäyttely.</p>
6.lk	<p>Itsenäisyyspäivän kynttilöiden laskun jälkeen Tiihosen sankarivainajatarina haudalla ja museolla.</p> <p>Vierailu vaihtuvissa näyttelyissä.</p>	<p>Orastavasti sotahistoriaa (talvisota) rautalampilaisen sotilaan ja perheen lapsen tarinan kautta.</p> <p>Erit. taidenäyttely.</p>
7.lk	<p>Taidekasvatus: taidenäyttely ja / tai taidetyöpaja. Teemavaihtoehto:</p>	<p>Erit. kuvaamataide. Peuran galleria, nettitaide-</p>

	Viivi Vallgrenin polku taiteilijaksi (naisten asema).	kokoelma, Taidekokoelman helmiä -kirja.
8.lk	Sotahistoria: talvi- ja jatkosota Rautalammin näkökulmasta. Sisällissota opettajan kanssa sopien. Vierailu vaihtuvissa näyttelyissä oppiaineisiin sopien.	Kumppaneina: Raimo Jalkanen (rautalampilaisten sotilaiden liikkeet). Leni Koukkari: evakoiden tulo Rautalamille. Pirjo Laitinen/Eulalia Kaivola: ortodoksisuuden tulo Rautalamille.
9.lk	Kansanrunoilijamme ja / tai Yrjö Kaijärvi. Vaihtuvat näyttelyt.	Äidinkieli Erit. kuvaamataide.
Lukio	Rautalampiin tutustuminen, erityisesti uusille oppilaille / Suomeen tulleille. Oppiaineista erilliset teemäkäynnit, erityisesti uskonto, historia, kuvaamataide, äidinkieli. Vierailu vaihtuvissa näyttelyissä oppiaineisiin sopien.	Perusnäyttely. Perusnäyttely ja vaihtuvat näyttelyt.
Aikuiset	Museon perusnäyttely sekä vaihtuvat näyttelyt. Verkkomateriaalit: Etelä-Konneveden tarinakartta, nettitaidekokoelma, kulttuuripolku (https://www.rautalampi.fi/kulttuuripolku) Kaikukorttilaiset.	Ulkomuseoalue, taidenäyttely, vaihtuvat näyttelyt. Tutustuminen Rautalampiin, museoon ja taiteeseen ilmaiseksi Kaikukortilla.
Ikäihmiset	Museolehtoriin käynnit hoitokodeissa. Pyydettyä osallistuminen ikäihmisten tapahtumiin, vanhustenviikon tapahtumiin	Rautalampilainen kulttuuriperintö; elämä "ennen vanhaan"; muistot

	tai toiminnan järjestäminen museolla.	ja nostalgia sekä musiikkituokio (sello / piano / kantele). Yhteistyössä mm. SPR.
	Taidetyöpajat	

8. Rautalammin seurakunta

8.1. Toimintasuunnitelmat seurakunnan sekä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa (B-osa)

Rautalammin seurakunta tekee monipuolista yhteistyötä Rautalammin kunnan varhaiskasvatuksen ja koulutoimen kanssa. Seurakunnan yhteistyö koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa perustuu yhteiselle kasvustehtävälle. Varhaiskasvatus, koulu sekä seurakunta tukevat lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvää elämää. Jaetut perusarvot mahdollistavat toimivan yhteistyön.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan perusopetuksen arvopohjana ovat:

- Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen
- Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia
- Kulttuurisen moninaisuuden näkeminen rikkautena
- Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Kaikki nämä ovat myös kristinuskon perusarvoja. Ihminen Jumalan kuvana, lähimmäisenrakkaus ja vastuu luomakunnasta ovat kirkon ilmaisia samoille asioille.

Kirkon kasvatustyö pohjautuu *Meidän kirkko – kasvamme yhdessä* -linjaukseen 2015. Sen mukaan kirkon kasvatus:

- Perustuu kasteeseen
- Lähtee kokonaisvaltaisesta ihmisenäkemyksestä
- Suuntautuu tulevaan luomalla toivoa ja rohkaisemalla elämään
- Tukee jokaisen osallisuutta ja osallistumista
- Rakentaa ihmisarvoa ja turvallisuutta
- Tukee kasvua elämänkaaren eri vaiheissa

Erityisesti seurakuntamme tukee varhaiskasvatuksen ja koulujen arvokasvatusta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) arvokasvatuksesta kerrotaan seuraavasti:

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaisuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti.

Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen

arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatuskäytäntöihin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.¹

¹ https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

8.2. Yhteyshenkilöt

Seurakunta

Varhaiskasvatus: Jaana Lehtolahti, jaana.lehtolahti@evl.fi, 040 484 8864

Koulu: Teemu Sarkkinen, teemu.sarkkinen@evl.fi, 0400 367131

Musiikkiopetus: Kaisa-Liisa Piironen, kaisa-liisa.piironen@evl.fi, 040 183 6110 Yhteisvastuukeräys,

Vanhustenviikko, diakonia: Niina Leppänen, niina.leppanen@evl.fi, 040 837 0682

Yhteyshenkilöt

Matti Lohen koulu: Mika Koukkari

Lukio: Mari Pirkkala

Varhaiskasvatus Sinikka Tiitinen

8.3. Seurakunta varhaiskasvatuksen kumppanina

Kumppanuuden neljä koria <https://koulujakirkko@evl.fi>

Varhaiskasvatuksessa kumppanuuden korit kutsuvat monipuoliseen yhteistyöhön kirkon kanssa. Koreihin sisältyvät periaatteet perustuvat Opetushallituksen päivitettyihin ohjeisiin. Niillä pyritään takaamaan positiivisen uskonnonvapauden toteutuminen varhaiskasvatuksessa. Jokaisessa korissa on paljon mahdollisuuksia, joista voidaan yhdessä poimia paikallisia toteutusmalleja.

Yleissivistävä opetus

Ensimmäisen korin sisältöä voidaan hyödyntää paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa eikä se sisällä uskonnon harjoittamista.

Seurakunta voi toimia yhtenä oppimisympäristönä ja seurakunnan työntekijä oman alansa asiantuntijana kuitenkin niin, että varhaiskasvatus kantaa pedagogisen vastuun tutustuttaessa esimerkiksi kirkkorakennuksiin tai kirkkovuoteen.

Seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä vastaava osallistuu kunnan varhaiskasvatuksen kausisuunnitelmien laatimiseen sillä periaatteella, että voi linkittää mahdolliset omien vierailujensa aiheet päivähoitopaikkojen tarpeisiin ja toiveisiin. Vierailuajat päivähoitossa ja tutustumiskäynnit kirkkorakennuksissa sovitaan yhdessä.

Perinteiset juhlat

Toisen korin uskontoon viittaavat juhlaperinteet ovat osa suomalaista kulttuuria ja yhteisöllisyyttä. Juhlat eivät ole uskonnonharjoittamista, vaikka sisältäisivät esim. yksittäisen virren.

Näissä juhlissa seurakunnan edustaja voi olla läsnä lähinnä kutsuvieraana. (Päiväkodin kevätjuhlat, tms.)

Uskonnolliset tilaisuudet

Kolmannessa korissa on periaatteena positiivinen uskonnonvapaus ja uskonnonharjoittaminen yhdessä seurakunnan ja varhaiskasvatuksen kasken suunnitellen ja toteuttaen.

Suunnitelluista tilaisuuksista ilmoitetaan koteihin ajoissa ja lapsen osallistumisesta tilaisuuteen päättää lapsen vanhempi. varhaiskasvatus järjestää vaihtoehtoista toimintaa niille lapsille, jotka eivät osallistu uskonnolliseen tilaisuuteen.

Näitä tilaisuuksia ovat esimerkiksi lasten syyskirkkohetki, joul-, pääsiäis- ja kevätkirkot.

Kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Neljännän korin aiheina ovat kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kasvun tuki varhaiskasvatuksen omien hyvinvointisuunnitelmien mukaisesti uskontojen ja katsomusten kirjoa kunnioittaen.

Seurakunta on mukana koordinoimassa kohtaamispaikkatoimintaa perheille, tekee yhteistyötä kunnan perhetyöntekijöiden ja sosiaalitoimen sekä lastenneuvolan kanssa perhekeskusmallin mukaisesti. Seurakunnan perhetyöstä vastaava nuorisonohjaaja on myös käytettävissä kaikissa varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten ja heidän perheidensä hyvinvointia tukevilla toimilla.

Seurakunnan perhetyön koulutuksen saaneen työntekijän (Jaana Lehtolahti, 040 4848864) voi perheen suostumuksella pyytää mukaan varhaiskasvatuksen piirissä olevan lapsen hyvinvointia edistäviin neuvotteluihin. Tätä varten kunnassamme on syyskuussa 2021 otettu käyttöön Yhdessä aika -menetelmä. Yhdessä aika – Rautalampi.fi.

8.4. Koulutoimi ja seurakunta

Koulun ja kirkon työnjako

Koululla ja kirkolla on yhteisestä arvopohjasta huolimatta erilainen opetustehtävä. Koulun tehtävä on tarjota oppilaille voimassa olevaan opetussuunnitelmaan pohjautuva monipuolinen yleissivistys, joka antaa aineksia myös maailmankatsomukselliseen pohdintaan.

Kirkko puolestaan tukee jäsentensä kristittynä elämistä ja pitää yleisesti esillä edellä kuvattua kristillistä arvomaailmaa. Koulu ei kuitenkaan ole paikka, jossa kirkko yrittäisi saada lisää jäseniä. Seurakunnan työntekijät toimivat kouluissa kutsuttuina yhteistyökumppaneina. Kaikissa seurakunnan järjestämässä tilaisuuksissa eletään koulujen arvojen mukaisesti sekä koulutyön arjen ehdoilla.

Koulu ja kirkko eivät siten kilpaile keskenään, vaikka niiden kasvatuspyrkimyksissä on paljon yhteistä. Molemmat tukevat lasten ja nuorten kasvua vastuullisiksi ja maailmaa monipuolisesti tunteviksi aikuisiksi.

Seurakunta tukee koulujen uskonnonopetusta sekä kouluyhteisöjen hyvinvointia

Seurakunnan kouluyhteistyön tavoitteena on tukea koulujen uskonnonopetusta sekä kouluyhteisöjen hyvinvointia. Osa yhteistyöstä on suunnattu evankelis-luterilaisessa uskonnonopetuksessa oleville, osa kaikille oppilaille ja opettajille katsomuksesta riippumatta. Tässä sopimuksessa on määritelty ne yhteistyön muodot, joita Rautalammin seurakunnalla on koulujen kanssa (Matti Lohen koulu ja lukio). Näiden lisäksi koulu ja seurakunta voivat tehdä muutakin yhdessä sovittavaa työtä. Samalla sopimus toimii tiedotteena huoltajille koulun ja seurakunnan välisestä kasvatuskumppanuudesta.

Yhteistyötä on jaoteltu Kirkkohallituksen Neljän korin -mallin mukaisesti. Malliin voi tutustua osoitteessa: <https://koulujakirkko.evl.fi>

Sopimuksen päivittäminen ja käyttö

Yhteistyösopimuksen sisältö tarkistetaan vuosittain seurakunnan koulu-yhteyshenkilön ja koulujen seurakuntayhteysopettajien kokouksessa. Päivitetty versio laitetaan seurakunnan nettisivuille nähtäväksi.

Koulut voivat laittaa omille sivuilleen linkin tähän sopimukseen, jolloin myös vanhemmit voivat sen löytää. Opettajat voivat poimia sopimuksesta omaa opetustaan koskevan kohdan ja liittää sen sellaisenaan huoltajille laitettavaan Wilma-viestiin.

8.5. Yleissivistävä opetus / Opetussuunnitelman mukainen opetus

Ensimmäisessä korissa olevat yhteistyömuodot perustuvat valtakunnalliseen opetussuunnitelman perusteisiin ja koulujen paikallisiin opetussuunnitelmiin. Ne eivät sisällä uskonnonharjoittamista. Seurakunnan edustaja toimii oman alansa asiantuntijana sekä katsomuskasvatuksen tukijana. Pedagoginen vastuu on koululla ja opettaja on läsnä kaikissa tilanteissa. Koska kyseessä on opetussuunnitelman mukainen opetus, seurakunnan työntekijä voi olla läsnä myös muilla kuin uskonnon tunneilla. Osa tässä korissa olevista yhteistyömuodoista on suunnattu evankelisluterilaisessa uskonnonopetuksessa oleville oppilaille, osa kaikille oppilaille katsomusopetuksesta riippumatta. Se kenelle seurakunnan järjestämä yhteistyö on suunnattu, mainitaan tässä sopimuksessa kunkin yhteistyömuodon kohdalla.

Yleissivistävään opetukseen kuuluvia yhteistyömuotoja:

Kirkkoon tutustuminen, luokka 2 ja 8

Toiminnallinen oppitunti kirkon tiloissa. Oppitunnilla tutustutaan kirkon tiloihin ja historiaan sekä esineistöön. Opettaja voi halutessaan sopia sisällöstä tarkemmin. Kirkkoon tutustumiseen osallistuvat evankelisluterilaisen uskonnonopetuksen oppilaat tai koko luokka katsomusopetuksesta riippumatta.

Kappeliin, hautausmaahan ja kellotapuliin tutustuminen, luokka 4

Oppitunnilla tutustutaan hautausmaahan ja merkittäviin hautamuistomerkkeihin sekä opitaan, mitä tulee ottaa huomioon hautausmaalla liikuttaessa. Samalla voidaan tutustua kellotapuliin sekä siunauskappeliin. Kappelissa voidaan sovitusti kertoa myös hautajaisista.

Hautausmaatalkoot, luokka 4

Oppilaat tulevat mukaan hautausmaan syksy- tai kevättalkoisiin. Talkoisiin osallistumisesta, tarvittavista välineistä sekä osallistumisen käytännteistä sovitaan aina erikseen.

Kirkkoon + seurakuntaan tutustuminen, Valoluokka

Valoluokalle järjestetään pyydetessä tutustumisia kirkkoon ja muihin seurakunnan tiloihin. Oppitunnin tarkemmasta sisällöstä sovitaan erikseen.

Lähetystyöntekijän vierailut / virtuaalitapaamiset

Kouluille voidaan järjestää lähetystyöntekijöiden vierailuja tai vaihtoehtoisesti virtuaalitapaamisia lähetystyöntekijöiden kanssa. Lähetystyöntekijöiden vierailut voidaan toteuttaa joko niin, että siihen osallistuvat evankelisluterilaisen uskonnon opetuksessa olevat oppilaat tai kaikki oppilaat.

Oppituntivierailut

Seurakunnan työntekijät vierailevat pyydetessä kouluilla tai luokat voivat tulla seurakunnan tiloihin. Näitä oppituntivierailuja voidaan tehdä sekä uskonnon- että muiden oppiaineiden tunneilla. Vierailujen ajankohdat sovitaan aina erikseen. Myös sisältö sovitaan tapauskohtaisesti, mutta aina OPS:aan perustuen. Esimerkiksi pappi voi käydä kertomassa papin työstä tai kanttori kanttorin työstä muiden ammatinharjoittajien rinnalla. Tällöin oppitunti sopii kaikille katsomusopetuksesta riippumatta. Uskonnonopetukseen liittyviä teemoja seurakunnan työntekijä voi olla mukana opettamassa ev.lut. uskonnon tunnilla ja valmistelemassa esimerkiksi yhteisiä koulukirkkoja.

Vanhustenviikko

Vanhustenpäivä on lokakuun ensimmäinen sunnuntai ja sitä seuraava viikko on vanhustenviikko. Vanhustenviikon Minä ja vanhus -haasteeseen on alakoululaisten mahdollista osallistua vapaaehtoisesti. Diakoni vierailee alakouluilla ennen teemaviikkoa kertomassa vanhustenviikosta sekä haasteesta. Minä ja vanhus -haasteessa koululaiset pääsevät ilahduttamaan ikäihmisiä vapaa-ajallaan, esim. vierailemalla tai soittamalla tutulle isovanhemmalle. Kun monisteesta on tehty vähintään kolme tehtävää, paperi palautetaan koululle. Diakoni vierailee kouluilla uudestaan syysloman jälkeen. Silloin tempaukseen osallistuneiden kesken arvotaan muutamalle koululaiselle palkinnot, ja jokainen saa pienen muistamisen.

Yhteisvastuukeräys

Yhteisvastuu on evankelisluterilaisen kirkon vuosittainen suurkeräys ja lähimmäisenrakkauden kansanliike, joka auttaa hädänalaisia Suomessa ja kehittyvissä maissa. Yhteisvastuun keräyslipas tuodaan helmikuun aikana koululle. Tästä tiedotetaan vanhempia Wilmassa ja koululaisia keskusradion kautta. Keräyslipas kiertää luokissa ja lahjoittaminen on vapaaehtoista.

Talvisodan päättymisen muistopäivä 13.3. luokka 3

Muistopäivänä järjestetään sankarihautausmaalla tilaisuus, jossa luokka esittää omavalintaisen esityksen (laulu, runo, tms.). Seurakunnan työntekijä toimii yhteyshenkilönä koulun ja tilaisuuden järjestäjän välillä.

Puuntaimien istuttaminen, luokka 9

Nuorten kokeman ilmastoahdistuksen konkreettiseksi lievittämiseksi voidaan tehdä retki seurakunnan maa-alueelle, jonne jokainen voi istuttaa puuntaimen/-taimia. Sovitusti voidaan myös pyytää asiantuntija kertomaan, mitä konkreettisia vaikutuksia puuntaimien istuttamisella on.

Perinteiset juhlat

Toisessa korissa olevat tapahtumat liittyvät kouluvuoden taitekohtiin, esimerkiksi joulun- ja kevätjuhliin. Seurakunnan edustaja on tilaisuudessa vieraana. Tilaisuudet eivät sisällä uskonnonharjoittamista, vaikka niissä saatetaan koulujen suunnitelmien mukaisesti laulaa yksittäisiä suomalaisen kulttuuriperimään kuuluvia virsiä.

Tähän koriin kuuluvia yhteistyömuotoja ovat:

Koulujen juhlat ja tilaisuudet

Koulut voivat kutsua seurakunnan edustajan juhliinsa ja muihin tilaisuuksiin. Seurakunnan edustaja voi pyydettyäessä pitää esimerkiksi puheen, joka on suunnattu kaikille läsnäolijoille katsomuksesta riippumatta. Koulut voivat sovittaessa pitää juhlia myös kirkon tai seurakunnan tiloissa. Tilojen vuokramaksusta sovitaan tapauskohtaisesti silloin, kun kirkkotilaa varataan.

8.6. Uskonnolliset tilaisuudet

Kolmannessa korissa olevat tilaisuudet ovat uskonnonharjoittamista positiivisen uskonnonvapauden pohjalta. Peruskouluikäisen lapsen osallistumisesta päättää aina vanhempi. Näin ollen lapsi itse ei voi päättää, mihin uskonnollisiin tilaisuuksiin hän osallistuu. Lapsen osallistuminen koulussa järjestettäviin uskonnollisiin tilaisuuksiin kysytään huoltajilta lukuvuoden alussa. Uskonnollisista tilaisuuksista tiedotetaan ajoissa koteihin. Koulu järjestää toisen mielekkään vaihtoehdon niille oppilaille, jotka eivät näihin tilaisuuksiin osallistu.

Koulukirkot

Rautalammin seurakunta tarjoaa kouluille kaksi koululaisjumalanpalvelusta vuodessa: joulun-, ja kevätkirjon. Nämä sovitaan sekä syys- että kevätkaudella järjestettävässä koulujen ja seurakunnan yhteistyöpalaverissa, ns. yhdysopettajien kokouksessa. Koululaisjumalanpalveluksia suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä koulujen kanssa ja ne järjestetään kirkossa. Lukiolle voidaan järjestää pyydettyäessä yökirkko joulukuussa. Kanttori voi käydä antamassa virsiopetusta ennen koulukirkkoja. Koulukirkkoja voi seurata lehtereiltä osallistumatta itse tilaisuuteen.

Kirkkomusiikin opetus

Kanttori voi käydä antamassa eri luokka-asteilla opetusta kirkkomusiikista, virsistä sekä virsikirjan käytöstä. Opetusta voidaan järjestää myös kirkossa ja sisällyttää silloin oppituntiin urkuihin tutustumisen. Näistä oppitunneista sovitaan aina kanttorin kanssa erikseen.

Joulukuvaelma / pääsiäisvaellus

Seurakunta järjestää joulukuvaelman ennen joululomaa ja joka toinen vuosi pääsiäisvaelluksen hiljaisella viikolla. Koululuokat voivat halutessaan osallistua näihin.

Nukketeatteri Sananjalka

Seurakunta järjestää vuosittain syksyllä nukketeatteriesityksen, jossa esiintyy Kansan Raamattuseuran nukketeatteri Sananjalka. 1.–3. ja Valo-luokat kutsutaan vuosittain esitykseen. Esityksen sisällöstä informoidaan opettajia ja opettajat päättävät luokkien osallistumisesta.

8.7. Kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Neljännessä korissa oleva yhteistyö on tarkoitettu koko koulu yhteisön hyväksi. Seurakunta on tukemassa koulujen yhteisöllisyyttä ja tekee ennaltaehkäisevää oppilashuoltotyötä. Tilaisuudet eivät sisällä uskonnonharjoittamista vaan soveltuvat kaikille katsomuksesta riippumatta.

Koulupäivystys / koulukahvit

Joka tiistai yhteistyössä kunnan nuorisotoimen kanssa.

Jutteluvälkät

Seurakunnan työntekijä voi olla mukana yläkoululaisille järjestettävillä ”jutteluvälkillä”, joissa oppilaat voivat keskustella mieltään askarruttavista asioista aikuisen kanssa.

Ryhmätoiminta

Seurakunnan työntekijät voivat pyydettyä tulla mukaan järjestämään erilaista hyvinvointia ryhmätoimintaa kouluihin yhdessä koulun henkilökunnan kanssa.

Teemaviikot

Seurakunta osallistuu yhteistyössä kunnan nuorisotoimen kanssa sovitusti ehkäisevän päihdetyön viikkoon (vko 45) sekä rasmin vastaiseen viikkoon maaliskuussa, sekä pyydettyä muihin teemaviikkoihin ja tapahtumiin.

Päivystys lukiolla

Maanantaisin ruokavälitunnilla oppilaskunnan tilassa.

7. lk ja lukion 1. lk ryhmäytyt

Seurakunnan työntekijä osallistuu pyydettyä 7. luokkalaisten ja lukion 1. luokkalaisten ryhmäytykseen.

Kunnan nuorisotoimen kanssa pidetään syksyisin uusille 1. luokkalaisille oton tunti, jossa kerrotaan, mitä palveluita nuorille on tarjolla niin kunnalla kuin seurakunnalla.

Rippikouluinfo 8. luokkalaisille

Syys-lokakuussa käydään pitämässä 8. luokkalaisille info rippikouluun ilmoittautumisesta. Tilaisuus

järjestetään joko luokkakohtaisesti tai salissa koko ikäryhmälle kerrallaan esim. osana uskonnonopetusta. Kuten rippikouluihin, myös rippikouluinfoihin ovat tervetulleita kaikki katsomuksesta riippumatta vanhempin luvalla.

Kerhot, leirit; esitteiden, mainosten jakaminen

Koulujen loma-aikoina seurakunta järjestää leiritoimintaa alakouluikäisille. Jokaiseen kerhoon ja leiriin sisältyy pieni hartaushetki, joka sisältää esimerkiksi pienen tarinan ja rukouksen. Kerhon ja leirien tarkoituksena on tukea lasten kasvua, hyvinvointia ja sosiaalisia taitoja sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Kerhoista ja leireistä voidaan laittaa ilmoitus myös koulun ilmoitustaululle.

Tuki kriisitilanteissa

Seurakunta voi tukea koulua kriiseissä, esimerkiksi onnettomuuden tapahduttua, yhdessä etukäteen sovitulla tavalla. Kullakin koululla on oma kriisisuunnitelma, johon nimetään seurakunnan työntekijä yhteyshenkilöksi. Kriisin sattuessa koulut tietävät keneen ottavat yhteyttä. Tukea voidaan antaa myös henkilökunnalle.

8.8. Virsikasvatussuunnitelma kouluille

Rautalammin srk, lukuvuodet 2025–2027

Eskarit, päiväkotikiikaiset

499 Jumalan kämmenellä [Virsi 499 - Jumalan kämmenellä - Virsikirja.fi](#)

912 Minun sydämeni on levollinen [Virsi 912 - Minun sydämeni on levollinen - Virsikirja.fi](#)

1–2. luokkalaiset

492 Ystävä sä lapsien [Virsi 492 - Ystävä sä lapsien - Virsikirja.fi](#)

955 Rauhaa, ystäväni [Virsi 955 - Rauhaa, ystäväni - Virsikirja.fi](#)

3–4. luokkalaiset

498 Nyt kulkee halki korpimaan [Virsi 498 - Nyt kulkee halki korpimaan - Virsikirja.fi](#) 946 En voi nähdä tuulta [Virsi 946 - En voi nähdä tuulta \(vain äänite\) - Virsikirja.fi](#)

5–6. luokkalaiset

501 Kuule, Isä taivaan [Virsi 501 - Kuule, Isä taivaan, pyyntö tää - Virsikirja.fi](#)

913 Minä olen Herra, Jumalasi [Virsi 913 - Minä olen Herra, Jumalasi - Virsikirja.fi](#) (10 käskyn virsi)

Joulukirkko

935 Hetkeksi hiljene, maa [Virsi 935 - Hetkeksi hiljene, maa - Virsikirja.fi](#) 21: 1,2,10 Enkeli taivaan [Virsi 21 - Enkeli taivaan lausui näin - Virsikirja.fi](#) 30 Maa on niin kaunis [Virsi 30 - Maa on niin kaunis - Virsikirja.fi](#)

Kevätkirkko

946 En voi nähdä tuulta [Virsi 946 - En voi nähdä tuulta \(vain äänite\) - Virsikirja.fi](#)

917 Rukouksen liekki [Virsi 917 - Rukouksen liekki - Virsikirja.fi](#)

571 Suvivirsi [Virsi 571 - Jo joutui armas aika - Virsikirja.fi](#)

Eteiskirjasto

Kirjasto kokoaa perhekerhon tiloihin sijoitettavan kirjakokoelman, josta lasten vanhemmat voivat lainata kirjoja kotiin vietäväksi. Kirjoista ja käytännöistä sovitaan yhdessä kirjaston ja seurakunnan työntekijän kanssa. SIIRRETÄÄNKÖ KIJRASTON ALLE

Rotinakassit

Vuosittain kunnassa syntyviä vauvoja muistetaan ”rotinakasseilla”, jotka seurakunta kokoaa ja joihin kirjasto lahjoittaa vauvoille ensikirjan.

9. Yhdistykset

Rautalammissa toimii yli 60 yhdistystä. Yhdistysrekisteri löytyy kunnan sivulta [Yhdistykset arkisto - Rautalamppi.fi](#)

9.1. Sisä-Savon Sävelet ry

Sisä-Savon Sävelet ry:n tarkoituksena on edistää taiteiden harrastusta ja tasoa yhdistyksen vaikutusalueella sekä koota alan ammattilaiset ja harrastajat yhteiseen toimintaan.

Sisä-Savon Sävelet järjestää mm. erilaisia konsertteja ja muita musiikkitilaisuuksia, koulutuksia ja kursseja sekä muuta taidekoulutusta.

Yhdistyksen jäsenistö koostuu kulttuurialan osaajista. Haluamme verkottaa alan osaajia toistensa kanssa yhteiseen toimintaan ja kehittää alueen kulttuurielämää yhdessä.

Yhteystiedot:

Pj. Milja Markkanen, 040 184 9764

Siht. Anneli Hytönen, 040 577 6516

sisasavonsavelet(at)gmail.com

9.2. Rautalammin kulttuuriseura

Rautalammin kulttuuriseura järjestää ala- ja yläkoululaisille vuosittain Kalikkakasa-kilpailun eri teemalla.

Runon ja laulun Rautalamppi- tapahtuma juhannuksen jälkeen. Paljon tapahtumia eri ikäisille. ks. ohjelma [Runon ja Laulun Rautalamppi](#)

9.3. Rautalammin Martat ry

Tavoitteena mm. vahvistaa ruokakansalaisuutta ja ruokataitoja sekä paikallisen luonnon ja ruokakulttuuriin arvostamista. Terve ympäristö, terve ihminen. `

- Varhaiskasvatusikäiset lapset 1–6 v.:
  - aikataulutetut käynnit marttojen ryytimaalla vuodenvaihteen mukaan, aktiivi-aika kevästä syksyyn
  - opetuksellisuus - mistä ruoka tulee; oma palsta/viljelylaatikko, kierrätys, kompostointi, luonnon ja maaperän monimuotoisuuden merkitys

- Alakouluikäiset:
    - Matti Lohen koulun kanssa sovitut `viikon vihannes` kasvatukset: esioppilaat istuttavat keväällä ko. vihannekset/kasvikset/yrtit. Samat ykkösluokan oppilaat käyvät syksyllä hakemassa hoitamansa kasvit sovitusti näytteille koululle.
    - Pikkukokki -kurssi yhdessä Savon Marttojen kanssa kesäkuussa (mahdollisesti)
  - Kaiken ikäiset:
    - perinteisten käsityötaitojen elvyttäminen teemapäivissä ja työpajoissa, kuten villan käsittely ja kehräys, pellavan kasvatusta, käsittely ja kehräys, neulominen, virkkaus, vaatteiden uudistaminen
    - koulutuksia uusien menetelmien käyttöön, kuten tuftaus
- Yhteys Marttojen pj. Jaana Jalkanen, p. 050 4107770, jaamarjal@gmail.com

9.4. Rautalammin Karjala-seura

Rautalammin Karjala-seura ylläpitää karjalaisuutta mm. jakamalla muistoja ja kokemuksia nuoremmalle sukupolvelle. Karjala-seura järjestää luentoja, juhlia ja myyjäisiä. Yhteyshenkilö Eulalia Kaivola, p. 050-4650514, kaiveu@gmail.com

9.5. Rautalammin Historiallinen yhdistys

Rautalammin Historiallinen yhdistys suorittaa ja tukee kotiseutua koskevaa tallennus-, tutkimus- ja julkaisutoimintaa, - järjestää kotiseutupäiviä sekä muita juhla-, taide- ja viihdetilaisuuksia, toimeenpanee näyttelyjä, retkiä ja opintomatkoja, edistää asukkaiden omatoimisuutta ja tukee paikallista harrastustoimintaa sekä pyrkii muillakin samankaltaisilla tavoilla toteuttamaan seuran tarkoitusperä ja tavoitteita. Se työskentelee sivistyksellisten, sosiaalisten ja taloudellisten olojen kehittämiseksi, viihtyisyyden lisääminen alueellisen omaleimaisuuden ja paikallisten erikoispiirteiden pohjalta, toimii kokonaisvaltaisen kotiseututyön tavoitteiden saavuttamiseksi paikalliskulttuurin, ympäristönsuojelun ja maiseman hoidon sekä matkailun aloilla. Se on myös a asukkaiden ja eri yhteisöjen yhdyssiteenä ja syventää asukkaiden kotiseudun tuntemusta ja paikallishenkeä sekä pyrkii kaikin tavoin lisäämään kiintymystä kotiseutuun. Yhteyshenkilö Jarmo Karjalainen, p. 044-978 1503, j1950@live.fi

9.6. Rautalammin Rock-muusikot

Musiikki ja Rautalampilaisen musiikkitietouden kerääminen. Tekee myös äänentoistoa tapahtumiin. Puheenjohtaja Anttu Röntynen. anttu.rontynen@gmail.com

9.7. Sisä-Savon Perinneyhdistys

Sisä-Savon Perinneyhdistys järjestää mm. kotiseuturettejä, luentotilaisuuksia alueellisen kotiseututietoisuuden ja hengen lisäämiseksi. Perinneyhdistys huolehtii Sisä-Savon oppilaiden tutustuttamisesta Rautalammin museoon. Yhteyshenkilö Pirkko Annala. p. 040 5654245. pirkko.annala1@gmail.com

9.8. SPR Rautalampi

SPR tarjoaa toimintamahdollisuuksia erityisesti ystävötoiminnassa, mikä on suunnattu kaikenikäisille ja maahanmuuttajien kotouttamisessa. Viikottain kokoontuva Ystävätupa, henkilökohtaiset ystävät ja saattajat kertaluontoisiin käynteihin. Yhteyshenkilö Pirkko Annala p. 040 5654245.

pirkko.annala1@gmail.com

9.9. Eläkeliiton Rautalammin yhdistys ry

Yhdistyksemme tarjoaa Apunen -toiminnan kautta henkilökohtaista asiointi- ym. apua. Tarjoamme kulttuurimatkoja historiallisiin kohteisiin lähiympäristössä. Teatteri- ja musiikkiesitysmatkoja, ulkoilu- ja liikuntatapahtumia sekä koulutustapahtumia yhdistyksen kuukausitapaamisissa.

9.10. Rautalammin musiikinystävät ry

Rautalammin Musiikinystävät ry:n tarkoituksena on tukea erityisesti lasten ja nuorten musiikin harrastamismahdollisuuksia musiikkiopistossa sekä järjestää esiintymismahdollisuuksia Rautalammillä. Yhdistys toimii rautalampilaisten musiikin harrastajien tukiyhdistyksenä auttaen myös esimerkiksi konserttikahvituksissa.

Rautalammin Musiikinystäviltä voi pyytää apua vaikkapa soitinesittelyn tai musiikillisten tilaisuuksien järjestämiseen.

Yhteyshenkilöt: Liisa Paakkunainen, pj, 040 5598566, liipaak@gmail.com

Marja-Liisa Korhonen, sihteeri, 040 098 2936

9.11. Rautalampilaiset ja naapurikuntien taiteilijat

Paikallisilta taiteilijoilta voi kysyä maksullisia työpajoja tai koulutusta.

Pirkko Toiviainen (Anna WildRose).

Yhteystiedot: annawildrose@gmail.com, puh. 040 505 6176 <http://annawildrose.nettisivu.org/>

Oili Marski, rautalampilainen taidemaalari.

Yhteystiedot: info@korholankartano.fi, puh. 050 5258109, www.korholankartano.fi

Eeva Mölkänen, iisvesiläinen luova taideohjaaja ja -tekijä.

Yhteystiedot: eeva.molkanen@gmail.com, www.Eepu.fi, puh. 040 7509 401

Kaisa Naukkarinen on monialainen taiteilija ja kirjoittaja. Yhteystiedot: kaisanau@gmail.com

Emmi-Riikka Vartiainen, emmi@studiokapyna.fi, p. 040 8335821

10. Sisä-Savon kansalaisopisto

[Sisä-Savon kansalaisopisto - Suonenjoki](#)

11. Kuopion Konservatorio

<https://kuopionkonservatorio.fi/fi/>

<https://kuopionkonservatorio.fi/fi/toimipisteet/suonenjoki/>

12. Elokuva

<http://elokuvapolku.kavi.fi/>

KAVIn julkaisema verkkopalvelu on suunniteltu kouluissa tehtävän elokuvakasvatuksen tueksi, ja se tarjoaa elokuvanäytteitä ja -materiaaleja koulujen opetuskäyttöön maksutta.

Elokuvateatteri Kino Rio Asemakatu 1, www.kinorio.fi